

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 marca 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał R. B. zaliczkę na poczet emerytury przysługującej od 1 marca 2022 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, jednak z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia przez wnioskodawcę zawiesił wypłatę należnego świadczenia. Jednocześnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił R. B. prawa do wypłaty rekompensaty wobec nieudowodnienia przez wnioskodawcę co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Do stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej przed 1 stycznia 2009 r. organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy żadnego okresu zatrudnienia.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że dokumenty dostarczone do wniosku oraz znajdujące się w aktach emerytalnych nie potwierdzają pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach, zaś w świadectwie pracy z dnia 30 września 2001 r. pochodzącego od byłego pracodawcy odwołującego – z zakładu (...) wskazano, że charakter pracy nie jest zgodny z powołanymi przepisami Zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 r., natomiast w świadectwie pracy z dnia 31 stycznia 2014 r. pochodzącego z (...) spółki z o.o. powołane stanowisko pracy tj. elektromonter nie jest zgodne ze stanowiskiem powołanym w przepisach Zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego Nr 7 z dnia 7 lipca 1987r. (tj. elektromonter instalacji elektrycznych i przemysłowych).

/decyzja k.12 – 14 odwrót plik I akt ZUS/

W dniu 12 kwietnia 2022 r. R. B. odwołał się od powyższej decyzji w zakresie w jakim odmówiono mu prawa do rekompensaty. W treści odwołania skarżący podkreślił, że w okresie od 6 stycznia 1984 r. do 30 września 2001 r. tj. przez 17 lat i 267 dni pracował w warunkach szczególnych wykonując powierzone obowiązki na hali produkcyjnej. Zaznaczył, że we wskazanym okresie pracował jako elektromonter i wykonywał szeroko rozumiane roboty elektryczne niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania zakładu oraz że wykonywane przez niego obowiązki odpowiadają pracom wymienionym w wykazie A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. /odwołanie k.3 – 4/

Odpowiadając na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przytoczoną w zaskarżonej decyzji. /odpowiedź na odwołanie k.7 - 7 odwrót/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. B. urodził się (...), z wykształcenia jest elektrykiem. /okoliczności bezsporne/

W dniu 25 lutego 2022 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą.

/wniosek k.1 – 4 odwrót plik I akt ZUS/

W okresie od 6 stycznia 1984 r. do 30 września 2001 r. wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) S.A. (uprzednio zakłady (...)).

Zakłady te zajmowały się produkcją odlewów metalowych służących do produkcji różnego typu urządzeń.

Począwszy od dnia od 6 stycznia 1984 r. wnioskodawcy powierzono obowiązki elektryka zmianowego w wydziale ZE.

Z dniem 1 czerwca 1988 r. R. B. powierzono obowiązki elektryka dyżurnego w wydziale ZE. W ramach powierzonych prac wnioskodawca zajmował się naprawami, konserwacją i remontami piecy indukcyjnych służących do wytopu metali (w zakładzie pracy przetwarzano żeliwo i metale kolorowe).

Wnioskodawca pracował wyłącznie na hali produkcyjnej, a naprawa czy też remont jednego z piecy nie wpływała na produkcję w zakładach - pracę pozostałych sprawnych pieców.

W okresie zatrudnienia wnioskodawcy nie było przestojów, a ubezpieczony nie był oddelegowywany do innych prac.

Powierzone obowiązki wykonywał w systemie zmianowym, gdyż zakład pracował w ruchy ciągłym.

Otrzymał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

/dokumentacja pracownicza wnioskodawcy k.17 – 80 , przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół rozprawy z dnia 18 sierpnia 2022 r. zapis 00:13:11 – 00:14:44 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami zapis 00:01:59 – 00:12:11, płyta CD k.90/

Za wskazany powyżej okres pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych. /świadectwo pracy w warunkach szczególnych k.5 plik I akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych wnioskodawcy, jak też w aktach organu emerytalnego, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu. Ponadto Sąd oparł się na przesłuchaniu wnioskodawcy, a także na złożonej do akt sprawy oryginalnej zachowanej dokumentacji pracowniczej odwołującego, albowiem dowody te wzajemnie ze sobą korelowały i tworzyły spójną, logiczną całość.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2022 r. , poz. 1340) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przepis art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2022 r. , poz. 504), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z § 1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W świetle § 2 ust. 1 wskazanego rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r. II UKN 417/97 – (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 r. II UKN 39/00 Prok. i Prawo (...)).

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że w spornym okresie zatrudnienia w (...) S.A. (uprzednio zakłady (...)) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym pełni warunki do przyznania rekompensaty.

Cytowane rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Należy wskazać, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 ww. rozporządzenia stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych

warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 roku sygn. III AUa 3113/08, Lex nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 roku sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 roku sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60).

Sąd nie jest zatem w żaden sposób związany oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę w wystawionym pracownikowi świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ma ono służyć jedynie celom dowodowym. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (art. 233 § 1 k.p.c.) – (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. I UK 316/08, LEX nr 707858, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r., sygn. akt III UK 213/10, LEX nr 950436).

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego przed sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - (...)LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w (...) S.A. (uprzednio zakłady (...)) w spornym okresie była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie wprost wykazało, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresie od 6 stycznia 1984 r. do 30 września 2001 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku elektryka dyżurnego swoim rodzajem odpowiada stanowisku wskazanemu w wykazie A stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku wymienionym w dziale XIV pod pozycją 25 tj. bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz pracom budowlano-montażowym i budowlano-remontowym na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Nie ulega bowiem wątpliwości, że w wydziale ZE (hali produkcyjnej) opisanego zakładu pracy wykonywano czynności polegające na obsłudze pieców topielnych (tj. czynności wymienione w punkcie 32 działu III rozporządzenia), a praca wnioskodawcy sprowadzała się do utrzymania pieców w należyтым stanie technicznym, a co za tym idzie zapewnienia ciągłości pracy w zakładzie.

Co istotne, w okresie zatrudnienia ubezpieczonego nie było przestoi, nie wykonywał on żadnych innych prac i otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych.

Pojęcie "pracy w warunkach szczególnych" jest pojęciem prawnym, co oznacza, że tylko praca skatalogowana w wykazach stanowiących załącznik do wskazanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jest pracą w warunkach szczególnych.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22,

poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, Lex nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75).

Podsumowując, stwierdzić należy, że po uwzględnieniu spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy niewątpliwie spełnia on wymóg co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym R. B. przysługuje prawo do spornego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art.477¹⁴§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

S.B.